

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 164 (1912), 25 listopada 2019 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski ● Patrycja Sasnal ● Rafał Tarnogórski
Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)
Sebastian Płóciennik ● Justyna Szczudlik ● Daniel Szeligowski ● Jolanta Szymańska
Marcin Terlikowski ● Karol Wasilewski ● Szymon Zaręba ● Tomasz Żornaczuk

Stosunki Słowacji ze Stanami Zjednoczonymi

Łukasz Ogrodnik

W 2019 r. Słowacja i USA zacieśniły stosunki dwustronne. Złożyły się na to zarówno pierwsze od lat wizyty premiera Słowacji w Białym Domu oraz sekretarza stanu USA w Bratysławie, jak i wzmożenie współpracy wojskowej. Nie oznacza to jednak, że zniknęły napięcia: strona amerykańska negatywnie ocenia rozwój współpracy rządu Petera Pellegriniego z Rosją i Chinami, a strona słowacka – problemy w transatlantyckiej współpracy handlowej.

Władze i społeczeństwo Słowacji wobec USA. Jubileusz stulecia nawiązania relacji dyplomatycznych przez USA i Słowację (wówczas Czechosłowację) zbiega się w czasie z intensyfikacją kontaktów między tymi państwami. Spotkanie słowackiego premiera z amerykańskim prezydentem (ostatnie odbyło się w 2015 r.) w Białym Domu w maju br. i przyjęcie wspólnej deklaracji poprzedziła pierwsza od 20 lat dwustronna wizyta sekretarza stanu USA (Mike'a Pompeo) na Słowacji w lutym br. Oba wydarzenia wpisują się w tegoroczny cykl spotkań administracji amerykańskiej z przywódcami państw V4, w tym spotkania Donalda Trumpa z [premierem Czech Andrejem Babišem](#) oraz Węgier Viktorom Orbánem.

W koalicji rządowej, w skład której wchodzi socjaldemokratyczna Smer–SD, Słowacka Partia Narodowa (SNS) i ugrupowania mniejszości węgierskiej Most-Híd, kwestią sporną pozostaje wizja relacji z USA. Podczas gdy Smer–SD opowiada się za zacieśnianiem współpracy w zakresie bezpieczeństwa, wyraźnie sceptyczna wobec pogłębienia stosunków z USA jest SNS. O koalicyjnych tarcjach świadczą sprostowania słowackiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Europejskich, dotyczące krytycznych wobec współpracy z USA wypowiedzi przewodniczącego parlamentu i lidera SNS Andreja Danki. Bez względu na przynależność partyjną lub środowisko polityczne słowackie władze nie kwestionują potrzeby kontynuacji współpracy z USA. Świadczy o tym odnowienie 27 czerwca br. przez prezydent Zuzanę Čaputovą, przewodniczącego Dankę oraz premiera Pellegriniego deklaracji z 23 października 2017 r. o „proeuropejskim i proatlantyckim kierunku w strategicznych interesach Słowacji”. Jej treść m.in. podkreśla znaczenie NATO oraz słowackie dążenia do podnoszenia wydatków na obronność.

Słowackie społeczeństwo jest najbardziej sceptyczne wobec zacieśniania relacji z USA spośród państw Grupy Wyszehradzkiej. Wynika to m.in. z tego, że działania Rosji nie są postrzegane jako zagrożenie dla Słowacji. Według badania International Republican Institute z 2017 r. jedynie 36% Słowaków widzi w USA naturalnego partnera w budowaniu europejskiego bezpieczeństwa (dla porównania: 51% Czechów, 42% Węgrów i 60% Polaków). Wyniki te korespondują z badaniami Eurostatu z tego samego roku, według którego 44% Słowaków pozytywnie postrzega USA (pogląd ten podziela 55% Czechów, 63% Węgrów i 79% Polaków).

Obronność filarem relacji. Stany Zjednoczone są znaczącym partnerem w zakresie bezpieczeństwa militarnego dla Słowacji. Z kolei w USA Słowacja jest postrzegana jako wiarygodny partner na wschodniej flance NATO. Po pierwsze, dzieje się tak z uwagi na modernizację słowackiego wojska z udziałem amerykańskich firm. Zakupienie w grudniu 2018 r. produkowanych przez Lockheed Martin 14 sztuk wielozadaniowych samolotów F-16 za 1,8 mld dol. (pierwsze 4 sztuki mają być dostarczone w 2022 r.) jest największym zakupem w historii słowackiej armii. Uzupelnia on zamówienie 9 śmigłowców UH-60M Black

Hawk za kwotę 261 mln dol. Pierwsze dwa dostarczono w 2017 r., do sierpnia br. łącznie sześć. Oba programy modernizacyjne mają na celu wymienienie przestarzałych maszyn na sprzęt amerykański. Myśliwce MiG-29 mają zostać zastąpione przez F-16, a Mi-17 – przez śmigłowce Black Hawk.

Po drugie, Słowacja dąży do wydatkowania 2% PKB na obronność. Jeszcze na początku br. słowacki rząd deklarował osiągnięcie tego celu do 2024 r. (przy 1,73% PKB w tym roku). Na spotkaniu z Trumpem Pellegrini pochwalił się ambitniejszą perspektywą – 2022 r. Potwierdziła ją prezydent Čaputová na spotkaniu z sekretarzem generalnym NATO Jensem Stoltenbergiem w czerwcu br.

Po trzecie, postępuje współpraca amerykańskich i słowackich sił zbrojnych. W corocznych ćwiczeniach wojskowych „Slovak Shield” (ostatnie odbyły się 27–28 października br.) biorą udział amerykańskie jednostki wojskowe. Słowacja stara się zaprezentować jako wiarygodny partner w NATO dzięki swoim kontyngentom w Afganistanie (33 żołnierzy), w Iraku (42 żołnierzy i żandarmów) i na Łotwie (152 żołnierzy).

Chociaż Słowacja postrzega USA jako głównego partnera w modernizowaniu wojska, nie zabiega o amerykańską obecność na swoim terytorium. W przeszłości rząd Roberta Ficy był niechętny powstaniu tarczy antyrakietowej w Polsce i w Czechach. Obecnie SNS, która wskazuje na potrzebę ochrony suwerenności i która obsadziła stanowisko ministra obrony, jako jedyna partia koalicyjna sprzeciwia się zawarciu umowy o współpracy obronnej z USA. Miałyby ona m.in. umożliwić USA modernizację infrastruktury obronnej, dlatego jej odkładanie w czasie opóźnia unowocześnienie słowackich baz lotnictwa w miejscowościach Sliach i Kuchyňa.

Gospodarcze i technologiczne rozbieżności. Na słowacką gospodarkę wpływ mają amerykańskie inwestycje oraz stan transatlantycznych relacji handlowych. United States Steel należy do największych pracodawców na Słowacji i głównych producentów stali w Europie Środkowej. Ogłoszone w czerwcu br. plany redukcji zatrudnienia oddziały tej firmy w Koszycach (o 2500 osób do końca 2021 r.) spotkały się z krytyką Pellegriniego. Amerykański kapitał na Słowacji reprezentują również takie firmy jak Amazon, AT&T oraz Dell. W relacjach handlowych z USA Słowacja znacznie więcej eksportuje (3,04 mld dol. w 2018 r.), niż importuje (408 mln dol. w ub.r.). Stany Zjednoczone są największym poza UE rynkiem zbytu dla słowackich eksporterów (3,29% wywozu w 2018 r.). Dlatego rząd Pellegriniego obawia się o spadek eksportu produkowanych na Słowacji samochodów (VW, Audi oraz Porsche) wskutek ewentualnego nałożenia na nie amerykańskich ceł. Na Słowacji, która jest największym w świecie producentem aut per capita, stanowią one aż 64% całego eksportu do USA.

Kierując się interesem ekonomicznym, Słowacja ignoruje amerykańskie naciski dotyczące współpracy z Rosją i Chinami. Miesiąc po spotkaniu w Białym Domu premier [Pellegrini spotkał się z prezydentem Władimirem Putinem](#) i pozytywnie ustosunkował się do Nord Stream 2. Stało się tak pomimo wskazywania na zagrożenia ze strony Rosji przez Pompeo podczas wizyty w Bratysławie oraz obiekcji Pellegriniego i Trumpa wobec tej inwestycji, wyrażonych we wspólnej deklaracji z 3 maja br. Stanowisko Słowacji wynika z [postrzegania Rosji jako partnera w interesach](#), a nie jako źródło potencjalnego zagrożenia. Z kolei w kontaktach z Chinami słowacki rząd nie dostrzega zagrożenia płynącego z rozbudowy sieci 5G przez chiński Huawei. Podejście to jest odmienne od zastosowanego np. przez Czechy, które co prawda nie wykluczyły tego koncernu z ubiegania się o rozbudowę sieci 5G, ale [wykonały szereg ruchów ograniczających chińskie wpływy technologiczne, które spotkały się z amerykańską aprobatą](#).

Wnioski i perspektywy. Filarem relacji słowacko-amerykańskich jest współpraca w zakresie bezpieczeństwa. Szybsze spełnienie wymogu 2% PKB na obronność – możliwe m.in. dzięki zakupom dla sił powietrznych – może przyczynić się do przychylniejszego postrzegania Europy Środkowej przez amerykańską administrację i korzystnie wpłynąć na bezpieczeństwo wschodniej flanki NATO. Dzięki umowie między Czechami i Słowacją o ochronie przestrzeni powietrznej z 2017 r. amerykańskie samoloty zakupione przez Słowację będą zabezpieczały także terytorium Czech.

Istotne zakupy zbrojeniowe, a także tegoroczne wizyty dwustronne wysokiego szczebla po długoletniej przerwie nie oznaczają zbliżenia stanowisk w kwestiach politycznych między Słowacją i USA. Świadczy o tym nieudana próba wpłynięcia przez USA na postawę rządu Pellegriniego w stosunkach z Chinami i z Rosją. W tych kwestiach istotniejszym dla Słowacji punktem odniesienia jest polityka UE oraz Niemiec. Spotkania słowackiego premiera z Trumpem i Putinem potwierdzają natomiast wielowektorowość polityki zagranicznej Słowacji. W kontekście zapowiedzianych na luty 2020 r. wyborów parlamentarnych zostały użyte przez Pellegriniego do wzmocnienia Smeru–SD w kreowaniu jej wizerunku jako partii, która czyni ze Słowacji partnera dla największych państw. Ze względu na taką politykę słowackiego rządu, podpartą sceptycznym nastawieniem społeczeństwa do USA, nie należy spodziewać się zacieśniania relacji słowacko-amerykańskich w wymiarze politycznym. Tym samym mało prawdopodobne jest zdefiniowanie wspólnego stanowiska Grupy Wyszehradzkiej i USA w takich sprawach jak rozwój sieci 5G czy powstanie Nord Stream 2.